

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2022, sp. zn. 5 Tdo 4/2022-I., ECLI:CZ:NS:2022:5.TDO.4.2022.2

Číslo: 48/2022

Právní věta:

Vyplývá-li ze sdělení o zdravotním stavu obviněného (bez ohledu na formu sdělení či souvislosti s jinými lékařskými zprávami) možnost, že obviněný je stížen duševní chorobou, která nastala až po spáchání činu a trvale mu znemožňuje chápat smysl trestního stíhání a která vyvolává v době rozhodování soudu důvodné pochybnosti o přípustnosti trestního stíhání ve smyslu § 11 odst. 1 písm. g) tr. ř., je potřebné, aby soud odstranil uvedené pochybnosti zpravidla vyšetřením duševního stavu obviněného, nepostačí-li k tomu jiný postup (viz přiměřeně rozhodnutí pod č. [46/1990-II.](#) Sb. rozh. tr.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.01.2022

Spisová značka: 5 Tdo 4/2022-I.

Číslo rozhodnutí: 48

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Duševní choroba, Nepřípustnost trestního stíhání

Předpisy: § 11 odst. 1 písm. g) tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Dotčená rozhodnutí:

Rozsudek Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 18. 12. 1989, sp. zn. [1 Tz 55/89](#), uveřejněný pod číslem 46/1990 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 3. 1998, sp. zn. [7 Tz 26/98](#), uveřejněný pod číslem 28/1999 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 4. 2014, sp. zn. [8 Tdo 42/2014](#), uveřejněné pod číslem 36/2015 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2011, sp. zn. [3 Tdo 1456/2010](#)

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání obviněného P. V. proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. 7. 2021, sp. zn. 1 To 138/2020, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 32 T 1/2020, částečně zrušil usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. 7. 2021, sp. zn. 1 To 138/2020, a to ohledně obviněného P. V., jakož i všechna další rozhodnutí obsahově navazující na zrušenou část rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a Vrchnímu soudu v Olomouci přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 9. 2020, sp. zn. 32 T 1/2020, byl obviněný P. V. uznán vinným zločinem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 3 písm. a) tr. zákoníku, kterého se dopustil skutkem podrobně popsáním ve výroku o vině v citovaném rozsudku. Za tento zločin a za sbíhající se přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, jímž byl uznán vinným trestním příkazem Okresního soudu v Karviné – pobočky v Havířově ze dne 28. 7. 2020, sp. zn. 103 T 75/2020, který nabyl právní moci dne 15. 8. 2020, jakož i za sbíhající se přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, jímž byl uznán vinným rozsudkem Okresního soudu v Ostravě ze dne 9. 9. 2020, sp. zn. 5 T 101/2020, který nabyl právní moci dne 9. 9. 2020, byl obviněný odsouzen podle § 240 odst. 3 tr. zákoníku a § 43 odst. 2 tr. zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 7 let, k jehož výkonu byl podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku byl obviněnému uložen i trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu, člena statutárního orgánu nebo prokuristy v obchodních korporacích a družstvech na dobu 5 let a podle téhož ustanovení mu byl také uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel na dobu 5 let. Současně byly podle § 43 odst. 2 tr. zákoníku zrušeny výrok o trestu v trestním příkaze Okresního soudu v Karviné – pobočky v Havířově ze dne 28. 7. 2020, sp. zn. 103 T 75/2020, výrok o souhrnném trestu v rozsudku Okresního soudu v Ostravě ze dne 9. 9. 2020, sp. zn. 5 T 101/2020, jakož i všechna další rozhodnutí obsahově navazující na tyto výroky, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byla poškozená Česká republika, zastoupená Finančním úřadem pro Moravskoslezský kraj, územním pracovištěm v K., a Finančním úřadem pro Jihomoravský kraj, územním pracovištěm B. II., odkázána se svým nárokem na náhradu majetkové škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

2. Týmž rozsudkem bylo rozhodnuto též o vině a trestu spoluobviněné obchodní společnosti V.

3. Proti uvedenému rozsudku Krajského soudu v Ostravě podali odvolání jednak obviněný P. V. a jednak obviněná obchodní společnost V. O podaných odvoláních rozhodl Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 22. 7. 2021, sp. zn. 1 To 138/2020, tak, že je podle § 256 tr. ř. zamítl jako nedůvodná. Týmž usnesením Vrchní soud v Olomouci rozhodl rovněž o odvolání spoluobviněného M. Š., jež směřovalo proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 9. 2020, sp. zn. 32 T 4/2020, a které rovněž podle § 256 tr. ř. zamítl.

II.

Dovolání obviněného

4. Obviněný P. V. podal prostřednictvím své obhájkyne proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. 7. 2021, sp. zn. 1 To 138/2020, dovolání, které opřel o dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř.

5. Obviněný ve svém dovolání namítl, že od května roku 2021 (tedy v průběhu trestního stíhání) je

lécen v psychiatrickém zařízení A. pro duševní chorobu - organickou poruchu osobnosti, která mu trvale znemožňuje chápat smysl trestního stíhání. Z lékařské zprávy psychiatra T. V. ze dne 21. 7. 2021 je podle obviněného zřejmé, že pro organickou poruchu osobnosti obviněný není schopen účastnit se jednání soudu, jeho duševní porucha je závažná, trvalá a nevléčitelná; kontakt s objektivní realitou je zkreslen a jeho schopnost stát před soudem a účinně se hájit je prakticky vymizelá. O duševní chorobě obviněného byl u veřejného zasedání dne 22. 7. 2021 informován odvolací soud, který se však odmítl zabývat touto skutečností.

6. Dále obviněný poukázal na lékařské zprávy, podle kterých prodělal mozkovou mrtvici a zůstal ochrnutý na pravou polovinu těla; není soběstačný a k běžnému životu potřebuje pomoc druhé osoby. Přes tyto skutečnosti byl dne 21. 10. 2021 dodán do vazební věznice v Ostravě k výkonu trestu odnětí svobody.

7. S ohledem na uvedené skutečnosti má obviněný za to, že je naplněn důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. ve vztahu k ustanovení § 11 odst. 1 písm. g) tr. ř., podle kterého musí být zastaveno trestní stíhání proti tomu, jemuž duševní choroba, která nastala až po spáchání činu, trvale znemožňuje chápat jeho smysl.

8. Závěrem svého dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení Vrchního soudu v Olomouci a aby vrátil věc tomuto soudu k novému projednání a rozhodnutí.

III.

Vyjádření k dovolání

9. Nejvyšší státní zástupce se vyjádřil k dovolání obviněného P. V. prostřednictvím státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství. Podle jeho názoru námitky obviněného je možno podřadit pod uplatněný dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř., resp. v § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. [nyní v § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř.] ve spojení s dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. Nicméně nejde o dovolání opodstatněné, a to s ohledem na právní závěry ustálené rozhodovací praxí Nejvyššího soudu, podle které jde o dovolání zjevně neopodstatněné ve smyslu § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř., pokud je omezeno pouze na opakování námitek uplatněných obviněným již v řízení před soudem prvního stupně a v odvolacím řízení, s nimiž se soudy obou stupňů již dostatečně a správně vypořádaly (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2002, sp. zn. [5 Tdo 219/2002](#)).

10. Pokud jde o dovolací námitky obviněného, podle státního zástupce z odůvodnění napadeného usnesení odvolacího soudu vyplývá, že se s obsahově zcela shodnou námitkou dostatečně a věcně správně vypořádal, když podrobně popsal a rozvedl nejen způsob a okolnosti uplatnění této námítky, ale i své důvody, proč jí nevyhověl. Konkrétně uvedl, že veřejné zasedání konané dne 22. 7. 2021 proběhlo podle § 263 odst. 4 tr. ř. *a contrario* v nepřítomnosti obviněného, když veřejné zasedání původně nařizené na den 29. 6. 2021 bylo odročeno na žádost obviněného, který předložil soudu lékařskou zprávu ze dne 28. 6. 2021, podle níž nebyl schopen účasti u veřejného zasedání. Poté dne 21. 7. 2021 ve 22:36 hodin byla do datové schránky odvolacího soudu doručena žádost obhájkyne obviněného o odročení veřejného zasedání konaného následující den, a to z důvodu špatného zdravotního stavu obviněného. K této žádosti byla současně přiložena kopie e-mailu, jehož obsahem bylo sdělení, že obviněný je od května roku 2021 léčen v zařízení A. pro organickou poruchu osobnosti, v důsledku čehož není schopen se z medicínských důvodů účastnit soudního jednání, že jeho duševní porucha je závažná, trvalá a nevléčitelná, že jeho kontakt s objektivní realitou je zkreslen a že jeho schopnost stát před soudem a účinně se hájit je nyní prakticky vymizelá. Jak ovšem odvolací soud zdůraznil, tento e-mail nebylo možné pokládat za lékařskou zprávu, neboť neobsahoval tzv. hlavičku, otisk razítka ani e-mailovou adresu zdravotnického zařízení. Nebylo přitom možné přehlédnout ani skutečnost, že ačkoli měl být obviněný léčen již od května 2021 se

závažnou duševní poruchou, která měla vylučovat jeho schopnost vnímat objektivní realitu, již dříve soudu předložená lékařská zpráva se o tom vůbec nezmiňovala. Odvolací soud proto nepovažoval takto předloženou omluvu za řádnou a rozhodl o konání veřejného zasedání o odvolání v nepřítomnosti obviněného.

11. Uvedené skutečnosti podle názoru státního zástupce objektivně nezakládaly žádné důvodné pochybnosti o způsobilosti obviněného chápat smysl trestního stíhání vzhledem k jeho údajné duševní chorobě, která měla nastat až po spáchání činu, a tím spíše bez dalšího ani nemohly odůvodnit zastavení trestního stíhání obviněného odvolacím soudem s poukazem na ustanovení § 11 odst. 1 písm. g) tr. ř.

12. Závěrem svého vyjádření proto státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného jako zjevně neopodstatněné.

IV.

Posouzení důvodnosti dovolání

13. Nejvyšší soud po zjištění, že byly splněny všechny formální a obsahové podmínky k podání dovolání, dospěl k následujícím závěrům.

14. Obviněný uplatnil ve svém dovolání dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. Ten je naplněn, pokud proti obviněnému bylo vedeno trestní stíhání, ačkoliv podle zákona bylo nepřípustné. V podstatě jde o případy, kdy bylo proti obviněnému vedeno trestní stíhání, které nebylo zastaveno, přestože existoval některý z důvodů nepřípustnosti trestního stíhání ve smyslu § 11 odst. 1, 2 a 5 tr. ř. nebo § 11a tr. ř., kde jsou taxativně, pozitivně a výslovně vypočteny důvody nepřípustnosti trestního stíhání. Jiné namítané vady týkající se průběhu trestního stíhání (např. nedostatek obligatorních náležitostí usnesení o zahájení trestního stíhání apod.) nezakládají důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. (viz rozhodnutí pod č. [38/2005](#) Sb. rozh. tr.).

15. Obviněný má za to, že v dané věci bylo proti němu vedeno trestní stíhání, které minimálně v době rozhodnutí odvolacího soudu bylo nepřípustné, neboť ho měl odvolací soud zastavit z důvodu uvedeného v ustanovení § 11 odst. 1 písm. g) tr. ř. Taková námitka odpovídá dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř., byť na něj měl obviněný poukázat prostřednictvím důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2021 [nyní podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř.]. Po přezkoumání pak dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání obviněného je důvodné, a napadené usnesení odvolacího soudu tedy nemůže obstát.

16. Podle § 11 odst. 1 písm. g) tr. ř. je trestní stíhání nepřípustné proti tomu, jemuž duševní choroba, která nastala až po spáchání činu, trvale znemožňuje chápat smysl trestního stíhání. V takovém případě trestní stíhání nelze zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno. Pokud důvod nepřípustnosti trestního stíhání nastane nebo je zjištěn až v řízení před soudem, soud zastaví trestní stíhání ve stadiu předběžného projednání obžaloby podle § 188 odst. 1 písm. c) tr. ř., v hlavním líčení podle § 223 odst. 1 tr. ř. nebo mimo ně v neveřejném zasedání podle § 231 tr. ř. a v odvolacím řízení podle § 257 odst. 1 písm. c), odst. 2 tr. ř. ve veřejném i v neveřejném zasedání.

17. V trestní věci obviněného P. V. obdržel Vrchní soud v Olomouci dne 21. 7. 2021 prostřednictvím datové schránky informaci o tom, že obviněný je od května roku 2021 léčen v psychiatrickém zařízení pro organickou poruchu osobnosti, v důsledku čehož není z medicínských důvodů schopen účasti na soudním jednání, že jeho duševní porucha je závažná, trvalá a nevyléčitelná, jeho kontakt s objektivní realitou je zkreslen a že jeho schopnost stát před soudem a účinně se hájit je nyní prakticky vymizelá. Odvolací soud hodnotil tuto informaci toliko v souvislosti se žádostí o odročení

veřejného zasedání o odvolání, přičemž e-mailovou zprávu přiloženou k žádosti nepokládal za lékařskou zprávu, neboť neobsahovala tzv. hlavičku, otisk razítka ani e-mailovou adresu zdravotnického zařízení. Jak rovněž zdůraznil, ačkoli podle předloženého e-mailu měl být obviněný léčen již od května 2021 se závažnou duševní poruchou, která měla vylučovat jeho schopnost vnímat objektivní realitu, již dříve soudu předložená lékařská zpráva se o tom vůbec nezmiňovala. Odvolací soud proto nepovažoval takto předloženou žádost o odročení veřejného zasedání za řádnou a rozhodl o konání veřejného zasedání o odvolání v nepřítomnosti obviněného s tím, že dne 22. 7. 2021 rozhodl o podaném odvolání.

18. Podle názoru Nejvyššího soudu vzhledem k charakteru sdělení o zdravotním stavu obviněného, z něhož vyplývá možnost, že je stížen takovou duševní chorobou, která mu trvale znemožňuje chápat smysl trestního stíhání (bez ohledu na formu sdělení či souvislosti s jinými lékařskými zprávami), zde byly v době rozhodování odvolacího soudu pochybnosti o přípustnosti trestního stíhání ve smyslu § 11 odst. 1 písm. g) tr. ř. Povinností odvolacího soudu pak bylo odstranit tyto pochybnosti a zjistit, zda obviněný skutečně trpí duševní chorobou, zda tato choroba nastala až po spáchání činu a zda znemožnila obviněnému chápat smysl trestního stíhání. Tyto okolnosti je třeba objasnit zpravidla vyšetřením duševního stavu obviněného, k němuž je nutno podle § 105 odst. 1 tr. ř. přibrat znalce (viz přiměřeně rozhodnutí pod č. [46/1990-II.](#) Sb. rozh. tr.), nepostačí-li k tomu jiný postup (např. dostatečně podrobná lékařská zpráva).

19. Nejvyšší soud na základě těchto okolností shledal, že námitka obviněného stran nepřípustnosti trestního stíhání je důvodná, neboť odvolací soud nepostavil najisto, že v řízení nejsou důvody pro zastavení trestního stíhání podle § 11 odst. 1 písm. g) tr. ř. Tato vada postupu odvolacího soudu odůvodňuje naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. a vyžaduje kasační zásah Nejvyššího soudu.

V.

Závěrečné shrnutí

20. Na podkladě všech popsanych skutečností Nejvyšší soud shledal dovolání obviněného P. V. s ohledem na naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. důvodným, a proto z jeho podnětu částečně zrušil napadené usnesení Vrchního soudu v Olomouci jen ohledně tohoto obviněného a také všechna další rozhodnutí obsahově navazující na zrušené rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo jeho zrušením, pozbyla podkladu.

21. Jelikož zjištěná vada byla založena v řízení o odvolání, přikázal Nejvyšší soud odvolacímu soudu, aby věc obviněného P. V. v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl, tj. aby v řízení postavil najisto, zda obviněný trpí duševní chorobou, která nastala až po spáchání činu a trvale mu znemožňuje chápat smysl trestního stíhání, což by bylo důvodem pro zastavení trestního stíhání podle § 11 odst. 1 písm. g) tr. ř. [v případě nikoliv trvalého znemožnění chápání smyslu trestního stíhání by pak bylo namíste přerušeno trestního stíhání podle § 255 odst. 1 tr. ř. ve spojení s ustanovením § 173 odst. 1 písm. c) tr. ř.]. Pokud vyjde najevo, že obviněný netrpí takovou duševní chorobou, odvolací soud znovu projedná odvolání obviněného a rozhodne o něm.

22. V souvislosti s rozhodováním Nejvyššího soudu o dovolání bylo rozhodnuto samostatným usnesením ze dne 27. 1. 2022 o tom, že podle § 265l odst. 4 tr. ř. se obviněný P. V. nebere do vazby.

23. Podle § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. mohl Nejvyšší soud rozhodnout tímto způsobem o dovolání obviněného v neveřejném zasedání, proto tak učinil.